Richard Brabec
ministr životního prostředí

Praha dne 26. listopadu 2019
Č. j.: MZP/2019/110/2696

Vážený pane poslanče,

dovoluji si Vám zaslat odpověď na Vaši písemnou interpelaci ve věci „Negativního vlivu dolu Turów na životní prostředí v Libereckém kraji a souvisejících nákladů", která mně byla zaslána dopisem předsedy Poslanecké sněmovny ze dne 31. října 2019 (č. j. PS2019/014312; ev. č. interpelace 803).

V interpelaci se zabýváte zejména možností vymáhání náhrady nákladů na prevenci a nápravu škod na životním prostředí v režimu směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/35/ES ze dne 21. dubna 2004 o odpovědnosti za životní prostředí v souvislosti s prevencí a nápravou škod na životním prostředí (dále jen „směrnice"). Úvodem mi proto dovolte se vyjádřit k působnosti této směrnice.

Škodami na životním prostředí se dle čl. 2 odst. 1 směrnice rozumí škody na chráněných druzích a přírodních stanovištích, škody na vodách a škody na půdě. Oblast působnosti směrnice je vymezena v jejím čl. 3, který upravuje dva režimy odpovědnosti za škodu na životním prostředí. V rámci těchto dvou režimů se rozsah odpovědnosti jednotlivých provozovatelů liší v závislosti na tom, jaké pracovní činnosti se věnují.

První režim odpovědnosti je upraven v čl. 3 odst. 1 písm. a) směrnice. Tento odpovědnostní režim se týká těch provozovatelů, kteří provozují pracovní činnosti uvedené v příloze III směrnice. V rámci tohoto odpovědnostního režimu je provozovatel pracovních činností uvedených v příloze III směrnice odpovědný jak za škody na chráněných druzích a přírodních stanovištích, tak i za škody na vodách a půdě. Těžba nicméně nepatří mezi pracovní činnosti, které jsou uvedené v příloze III. Z tohoto důvodu není možné se v režimu čl. 3 odst. 1 písm. a) směrnice domáhat případné náhrady nákladů na prevenci a nápravu škod na životním prostředí, které by byly způsobeny těžbou.

Druhý odpovědnostní režim, který je vymezen v čl. 3 odst. 1 písm. b) směrnice, se týká provozovatelů, kteří provozují jinou pracovní činnost, než tu uvedenou v příloze III směrnice. V rámci tohoto druhého režimu by se tedy působnost směrnice mohla vztahovat i na případné škody způsobené těžbou, protože se jedná o činnost, která v příloze III směrnice uvedena

není. V případě činností neuvedených v příloze III směrnice nicméně provozovatel není odpovědný za všechny škody na životním prostředí, ale pouze za škody na chráněných druzích a přírodních stanovištích, a nikoliv už za škody na vodách nebo půdě. V případě druhého odpovědnostního režimu navíc škoda musí být způsobena zaviněným jednáním provozovatele, ať už ve formě úmyslu nebo nedbalosti. Zavinění provozovatele by bylo nutné prokázat. Jak jste sám zmínil, v souvislosti s dolem Turów je problémem možný úbytek vody v regionu. Pokud by bylo možné prokázat, že zaviněním provozovatele vznikla škoda na vodách či půdě, tak by nicméně nebylo možné se domáhat náhrady nákladů na prevenci a náhradu škod ani v druhém odpovědnostním režimu, protože by se nejednalo o škodu na chráněných druzích nebo přírodních stanovištích.

Dále bych si dovolil poukázat, že směrnice se vztahuje pouze na škody již způsobené na životním prostředí, případně škody bezprostředně hrozící. V případě záměru, u kterého stále probíhá posuzování vlivů na životní prostředí, a nedošlo tedy ještě k jeho povolení, se tak nelze náhrady škody domáhat, protože žádná škoda zatím nemohla vzniknout. Je také třeba poukázat, že dle čl. 4 odst. 5 směrnice je třeba v případě škod způsobených znečištěním neohraničené povahy najít příčinnou souvislost mezi škodami a činností jednotlivých provozovatelů. I v případě, že by zde bylo podezření, že došlo ke škodě na životním prostředí v souvislosti s činností, která spadá do působnosti směrnice, by tak vzhledem k povaze znečištění bylo nutné prokázat příčinnou souvislost mezi škodami a činností konkrétního provozovatele.

Co se týče konkrétních odpovědí na Vaše otázky:

<u>Otázky č. 1, č. 2 a č. 7</u>

Jakým způsobem Polská republika nebo těžař nahrazuje České republice náklady, které Česká republika a čeští občané doposud vynaložili v souvislosti s dlouhodobým zhoršením životního prostředí vlivem činnosti dolu Turów?

Jakým způsobem Česká republika požaduje náhradu těchto dosavadních nákladů a v jaké výši?

Jakým způsobem hodlá do budoucna Polská republika nebo těžař hradit České republice a jejím občanům náklady vniklé negativními vlivy těžební činnosti dolu Turów, zejména pak náklady na zajištěn pitné vody v Libereckém kraji?

Vzhledem k tomu, že obsahem těchto otázek je způsob, jakým jsou, nebo v budoucnu mohou být hrazeny náklady, které mohly vzniknout České republice v souvislosti s těžební činností, tak se jeví jako vhodné odpovědět na tyto tři otázky společně.

Pro posouzení stávajícího i potenciálního ovlivnění podzemních a povrchových vod byl v červnu 2016 z podnětu Ministerstva životního prostředí vypracován a následně schválen dlouhodobý projekt České geologické služby s názvem *„Turów 7/2016–2044"*. Předmětný projekt je

koncipován do tří na sebe navazujících etap s ohledem na dobu předpokládané těžby v dole Turów (do roku 2044). Výstupy jednotlivých etap projektu budou sloužit nejen jako odborný podklad pro vyjednávání s polskou stranou, ale zároveň mohou být výsledky projektu využity pro vyjednávání České republiky s Polskou republikou o případných kompenzačních opatřeních a jejich úhradě. V rámci tohoto úkolu bude počátkem příštího roku na území ČR doplněna síť monitorovacích vrtů, na kterých probíhá společné česko-polské režimní měření hladin podzemních vod, které je základním podkladem pro posouzení případného vlivu dolu Turów na podzemní vody v ČR

Teprve na základě výsledků zmíněného projektu a česko-polského měření hladin bude možné posoudit, zda v daném období došlo či zda hrozí negativní ovlivnění podzemních a povrchových vod a zjistit jeho příčinu. Pokud bude prokazatelné, že toto ovlivnění bylo způsobeno činností v dole Turów, bude možné za náklady vzniklé české straně při odstranění negativních následků těžby požadovat po polské straně náhradu. Jak už jsem nicméně uvedl v úvodní části tohoto dopisu, možnosti domáhání se náhrady škody v režimu směrnice jsou omezené její působností, která je ve vztahu k těžbě poměrně úzká.

V současné době nenahrazuje Polská republika České republice náklady a Česká republika je v minulosti ani nedefinovala ani nevyčíslila. Hlavním důvodem je skutečnost, že doposud nebyla (a zatím ani nemohla být) prokazatelně doložena a specifikována případná ekologická újma související s prodloužením polské licence na pokračování těžby do roku 2044, následnou těžbou a do budoucna také s dopady uvažované rekultivace (formou zatopení lomu), a tím také se změnami majícími nepříznivý dopad na chráněné druhy volně žijících živočichů či planě rostoucích rostlin nebo na přírodní stanoviště, na podzemní nebo povrchové vody nebo na půdu. Bez prokázání výše uvedené újmy a vyčíslení potenciálních škod, které nastanou zahloubením a rozšířením dolu Turów po roce 2020, lze jen obtížně požadovat náhrady po polské straně. Jak už bylo výše zmíněno, směrnice se vztahuje na škody bezprostředně hrozící a škody již způsobené, požadovat náhradu škody v případě záměru, který ještě ani nebyl povolen, tedy ani není možné.

Otázky č. 3, č. 4, č. 5 a č. 6

Byla s ohledem na případné prodloužení těžby a hrozící úplnou ztrátu pitné vody provedena analýza rizik a náhrad? Jaká se předvídají opatření pro zajištění pitné vody, jaké jsou varianty, rizika a náklady na takové opatření? Jaké je určení a kvantifikace škody ve smyslu ustanovení bodu iii. výše? Prosím o poskytnutí analýz.

Jakým způsobem jsou analýza rizik a náhrad, hrozba ztráty pitné vody a náklady na související opatření reflektovány v závěrečném stanovisku České republiky k záměru prodloužení těžby?

Vydá Česká republika (Ministerstvo životního prostředí) závěrečné stanovisko v případě, že nebyla analýza rizik a náhrad dosud učiněna?

Vydá Česká republika (Ministerstvo životního prostředí) závěrečné stanovisko v případě, kdy s ohledem na chybějící analýzy přesně neví, zda vlivem záměru dojde ke ztrátě pitné vody v Libereckém kraji a zda by bylo možné takovou ztrátu pitné vody skutečně včas a účinně nahradit?

Vzhledem k tomu, že zbývající otázky se týkají procesu posuzování vlivů na životní prostředí (proces EIA), tak zde poskytuji souhrnnou odpověď na tyto otázky.

Analýza rizik a náhrad není dle předpisů, kterými se řídí proces posuzování vlivů na životní prostředí (zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, ve znění pozdějších předpisů, směrnice 2011/92/EU Evropského parlamentu a Rady ze dne 13. prosince 2011 o posuzování vlivů některých veřejných a soukromých záměrů na životní prostředí), součástí tohoto procesu a jejím zpracováním nelze podmiňovat vydání závěrečného stanoviska EIA. Ministerstvo životního prostředí vydalo k předmětnému záměru dne 15. 11. 2019 nesouhlasné stanovisko, ve kterém formulovalo co nejvíce striktních požadavků na minimalizaci vlivů těžby na území ČR. Pokud by Ministerstvo životního prostředí vydalo prostý nesouhlas se záměrem bez jakýchkoliv podmínek, polská strana by se s takovým stanoviskem snadno vypořádala a nevedlo by to k tíženým výsledkům. Pokud by Ministerstvo životního prostředí stanovisko nevydalo vůbec nebo vydalo se zpožděním, polská strana by nebyla nijak vázána požadavky české strany převzít.

Hrozba ztráty pitné vody a hrozba celkového snižování hladin podzemních vod na českém území je v závěrečném stanovisku České republiky reflektována. V souladu s názorem České geologické služby je hlavní vliv záměru z hlediska podzemních vod možné očekávat v oblasti Uhelná. Kvůli vlivům na toto území je jako minimalizační opatření navržena těsnící stěna. V nesouhlasném stanovisku České republiky požaduje Ministerstvo životního prostředí po polské straně rozšíření stávající monitorovací sítě a zajištění monitoringu hladin podzemní vody v monitorovacích vrtech právě podél této těsnící stěny (před a za stěnou) pro kontrolu její funkčnosti a účinnosti. Polská strana bude muset českou stranu rovněž čtvrtletně informovat o vývoji hladin podzemní vody ve výše zmíněných monitorovacích vrtech. V případě zjištění závažných negativních vlivů záměru na české území bude investor povinen zajistit efektivní nápravná opatření.

V rámci problematiky dopadů plánovaného rozšiřování těžby ložiska Turów na vodohospodářskou infrastrukturu v dotčené oblasti si vodárenské společnosti Frýdlantská a Severočeská vodárenská společnost nechaly zpracovat studie týkající se návrhu vhodných opatření pro zachování spolehlivé dodávky pitné vody a bezpečnou likvidaci odpadních vod. Předmětem studií bylo definování pravděpodobného rozsahu důlní činností ovlivňovaného

území, ve kterém byla definována riziková místa v systému zásobování vodou a likvidace odpadních vod a byl proveden návrh nápravných opatření. Součástí návrhu bylo zhodnocení přínosu navržených opatření, včetně posouzení finančních, časových a technických nároků na jejich proveditelnost. Ze závěrů studií vyplývá, že odhad objemu nákladů, které by musely být vynaloženy v případě maximálního ovlivnění podzemních i povrchových vod činností dolu Turów, by pro oblast Frýdlantska a Chrastavy překročil 2 mld. Kč.

Na základě výše uvedeného a v souladu s usnesením vlády č. 184 ze dne 21. března 2018 Ministerstvo zemědělství vytvořilo nový dotační podprogram 129 304, na základě kterého bude poskytována finanční podpora na projektové a inženýrské přípravy navržených opatření pro vodárenské společnosti v oblasti dotčené těžbou v dolu Turów. Tento podprogram byl schválen Ministerstvem financí v květnu 2018. Z rozpočtu kapitoly Ministerstva zemědělství je připraveno na podporu přípravy navrhovaných opatření 60 mil. Kč na období 2018–2021. Vzhledem k časové náročnosti přípravy těchto opatření a konkrétnímu harmonogramu prací je s čerpáním finančních prostředků počítáno až od roku 2020. Ministerstvo zemědělství považuje za vhodné posunutí lhůty pro čerpání potřebných finančních prostředků minimálně do konce roku 2022. Předpoklad dokončení kompletní inženýrské přípravy bude oproti předpokladům podle informací Ministerstva zemědělství kompletní nejdříve v roce 2026.

S pozdravem

Mgr. Richard Brabec

Vážený pan
Ing. Tomáš Martínek
poslanec
Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR
Praha

Na vědomí

Vážený pan
Mgr. Radek Vondráček
předseda Poslanecká sněmovny Parlamentu ČR
Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR
Praha

Ověřovací doložka konverze do dokumentu obsaženého v datové zprávě

Ověřuji pod pořadovým číslem **124473413-257981-191202091000**, že tento dokument, který vznikl převedením vstupu v listinné podobě do podoby elektronické, skládající se z **3** listů, se doslovně shoduje s obsahem vstupu.

Zajišťovací prvek: **bez zajišťovacího prvku**

Ověřující osoba: **Irena Hrabalová - Sekce politiky a mezinárodních vztahů**
Vystavil: **Ministerstvo životního prostředí**

V Praze dne **02.12.2019**